

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDEVARVET

N:r 46: 1929

Den Nyradikala Gruppen, ledande artikel.

*

I artikeln om Wien och Österrike redogör den österrikiska journalisten Maria Lazar, för den föreslagna österrikiska författningsreformens djupgående innebörd.

*

Nykterhet och folkuppfostran, tillbaka till grundtanken, samt Valet har varit ett fritt val äro båda ägnade den svenska frivilliga nykterhetsrörelsen med anledning av godtemplarnas nyss firade 50-årsjubileum.

*

Nanny Johansson, En ovälkommens författarinna, har för Tidevarvet berättat om En arbetsdag i Södra Mörepå den gamla goda tiden.

*

Elin Wagners nya bok, Svalorna flyga högt, anmäles av Emy Ek.

*

Samarbete mellan hem och skola av Karin Hammar innehåller några praktiska synpunkter på frågan om skolreformens förverkligande.

*

Angelica Balabanoff skriver till Tidevarvet från Paris om Studenten De Rosa.

*

Jag har sett Tintomara av Devinez.

Ring

Tidevarvets exp. Norr 28 243 och begär upplysningar om var Tidevarvet finns att tillgå. Lösnummer säljes i ett flertal tidningsaffärer i alla stadsdelar.

Olga Elmdahl

Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Gör ett besök i

Söders populäraste bageri

BAGARSTUGAN

Folkungagatan 65 Hornsgatan 37

ALMA AXELSSONS
Förlossningshem,

Linnégatan 19, mottager inackord. Även för längre tid. Tryggt o. ogen. välrek.
Tel. 778 24

Nykterhet och Folkuppfostran

Tillbaka till grundtanken

Vid firandet av högtidsdagar är det vissa bilder, som framkallas i minnet. Godtemplarorden, och därmed hela den svenska nykterhetsrörelsen, har nu firat sitt jubileum. Ser man inte då i tankarna för sig ett prydligt ordenshus i en svensk björkbacke? Man föreställer sig en söndagseftermiddag, och man ser skaror av människor äldre och yngre vandra dit upp till sina templarmöten. De samlades för att motarbeta dryckenskapen, de kämpade för folkhälsa, för välstånd, för hemmen, och samtidigt utförde de en kulturgärning, som sträckte sig till alla områden. Nykterhetsverk-

samheten blev en skola av allmänt uppfostrande och samhällsgagnande art. Och så ha de rest sig dessa hus i bygd efter bygd över hela vårt vida land. De ha kommit till stånd genom ett mödosamt arbete och storartade uppoffringar från alla de många.

Alltjämt fortsätter arbetet, fast det kommit in i ett annat ske- de. Det har blivit erkänt av samhället och erhållit dess stöd både genom anslag och lagstiftning. Nya svårigheter ha även uppstått. Med framgången följa faror. När nykterhetsrörelsen blev en makt att räkna med, kunde den utnyttjas. Och den blev utnyttjad. Vi

inte gå in på allt det politiska gyckelspel som bedrivits med nykterheten vid valtillfällen och andra. Detta förminskar inte värdet av det verkliga nykterhetsintresset, men allmänheten bör göra klart för sig, att lycksockeri inte har något att skaffa med det, som är äkta.

Där talas om olika system för att bäst främja nykterhetens sak. Men vilka åtgärder, som än kunna vidtagas, alltid kommer samhället att behöva det frivilliga arbetet för folknykterhet och folkuppfostran. Dess förordningsbjudande gärning må vi alla ägna en varm hyllning!

Wien och Österrike

A v MARIA LAZAR

Wien och Österrike — det är inte bara två olika, det är två varandra motsägande, varandra bekämpande begrepp. Detta måste man veta, för att alls förstå, vad som nu försiggår i det lilla landet med dess stora huvudstad.

Redan på det allsmäktiga kejsarrikets tid, då rika och yppiga länders livsströmmar flöto tillsammans i metropolen, hyste dessa länder ett svartsjukt hat mot staden. I Wien, där tyskar, tjecker, polacker, ungrare, sydslaver och italienare ständigt blandades, hade en säregen kultur uppstått, som man alldeles felaktigt betecknar som österrikisk. Wienaren säger: »Bakom Kagran (ungefär en halvtimme från Wien) tar eländet vid», och menar därvid okunnigheten, efterblivenheten. Man anar i allmänhet inte hur sant detta är. En knapp biltimme — om man inte precis far efter Donau, i det berömda Semmeringområdet eller andra turistleder — påträffar man trakter där mörkaste medeltid råder, byar som en västeuropé knappt kan skilja från en balkanby. Och överallt den alltbehärskande katolicismen, välsignande allt det som ej vill upplysas, ändras eller förkovras. Den katolicism som idag mäkti-

gare än någonsin härskar på landsbygden, särskilt i bondeländerna Vorarlberg och Tyrolen, där bildningsgraden står så lågt att berättelsen om herdepöjken, som för en tid sedan frågade ett par turister »om det var sant, att vi inte ha någon kejsare längre» — om den också inte är sann — i varje fall är mycket sannolik. Vad landsortstäderna beträffar, så kan ingen av dem ens tillnärmelsevis mätas med någon av det tyska rikets större provinsstäder, det finns otaliga wienare, som, de må vara aldrig så besta, ännu aldrig besökt en österrikisk landsortsstad och som skulle göra sig lättare förstådda av varje Berlinare eller Parisare än av någon från Innsbruck eller Klagenfurt.

Detta måste man ha i minnet — och sedan försöka föreställa sig, vad det innebär, att denna konservativa landsbygd och dess ombud i Wien (med undantag av några få industriområden, som livligt sympatisera med Wien) ha föresatt sig att »erövra Wien». Att förtrycka Wien. Varvid man torde bemärka att av Österrikes sex millioner innevånare, nära två falla på Wiens del.

Och nu till själva Wien. Men

inte till det gamla, rika, prunkande Wien, det Wien, som sedan urminnes tider omgivits av lockande romantik — utan till det fattiga, nya Wien, som uppstått efter monarkiens sammanbrott och som fått en så egendomlig och egenartad prägel, att man lugnt kan betrakta de sista tio åren som det nya Wiens historia.

Om det behövs ett exempel på, att inte bara pengar utan också ande ibland och under särskilda förhållanden kan utträtta något i världen så är Wien exemplet härpå. Ty det faktum att det just i den fattigaste, av kriget mest förödd, av inflationen mest frätta storstad i Europa, — man kan lugnt säga ur dess ruin — gjorts mera för den arbetande befolkningen än i de flesta av världens storstäder, är nästan obegripligt. Wien intar idag en ledande ställning i bostadsfrågan, i skolreformen, i moders- och spädbarnsskydd — i folkbadväsende och sjukvård. Det finns inte en mor, vilken inte staden Wien skänker en fullständig spädbarnsutrustning, det finns knappt ett wienbarn, som inte glatt och gär-

(Forts. å sid. 6.)

FRI?

Två makter finnas i detta land, K. M:t och Kreuger. Båda är innehavare av monopol. Ingen mer i hela Sverige än Staten får sälja tobak. Ingen mer i hela världen än Kreuger kan sälja tändstickor. Alltså är hela Sverige beroende av deras nåd och priser. Alltså betalar hela Sverige sin tribut åt dem.

Mot dessa höga potentater är jag en ringa mask. I mitt yrke (som är skrivarens) finnes intet monopol. Läkaren, muraren, apotekaren, bokhandlaren — alla dessa ha sina yrkesmonopol. Men mitt yrke är fritt för alla, ingen litterär kvacksalverilag existerar. Det finns ingen idiot för dum att utöva det. Ingen läkare, murare, bokhandlare, apotekare, finansman eller kunglig så exklusiv att han föraktar det. Dumt vore det också, ty de skörda alltid mera framgång än den fattige litteratören. Att han kan sitt jobb någorlunda är ju ingen förtjänst. Men att de andra kunna det är odödlig ära.

Emellertid, även en mask kan vara suverän i vissa ögonblick. Icke Sveriges alla rökare kunna bryta K. M:ts monopol. Inte världens alla finansministrar kunna bryta Kreugers. Men jag har brutit bådadera. Ingen av de båda herrarna ha märkt det, ingen annan heller. Men det är mig nog att gå omkring alldeles för mig själv och tänka: du har brutit oemotståndliga länkar.

Det var mycket enkelt. Jag slutade bara upp att röka cigaretter. Detta medförde av sig själv, att jag slutade upp att använda tändstickor. En storstadsbo med elektriskt ljus och gas spis använder nämligen inte tändstickor till annat än att tända cigaretter med.

Så var jag i ett slag fri. Jag behöver inte ge min tribut mera. Jag har listat mig ut ur de världsomfamnande nätens maskor som fågeln ur fågelfångarens. Fågeln kan nu sitta för sig själv och kvittra på en gren så mycket den behagar.

Men den levande lågan?

Jag behöver inte heller tända den med Kreugers tändstickor. Det göres så mycket och behagligt elektrisk armatur nu för tiden, den duger åt mig.

Kulten av den levande lågan kom upp på en tid, då man trodde att elektriska ljuset måste vara kallt, fränt och dött. En disponent vid en ljusfabrik införde sedan lyxtillverkning av stearinljus och skapade en lyxförbrukning i det elektrifierade Sverige. Det var ett snilledrag. Alldeles som det var ett snilledrag av en fabrikör i Hamburg att dra ut koffeinet ur kaffet, sälja kaffet för högt pris åt klena hjärtan och sen koffeinet för ännu högre pris åt ännu klene hjärtan. Frid vare med dessa fyraherrar: K. M:t, Kreuger, Nordenson och disponenten för Kaffe Hag, vad han nu heter. Frid med dem och deras millioner.

Jag är bara en fattig litteratör. Men jag har brutit deras monopol. Jag är fri.

Det vill säga nästan fri.

Ty jag får lov att skriva en 5:te spalt om min frihet.

Och den rätta friheten vore väl att slippa förråda den.

Devinéz.

konsum

föreningen för lägre
levnadskostnader

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1-3, 2 tr., Stockholm

UTGIVARE:

Ada Nilsson.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Eln Wagner.
Elisabeth Tamm.
Honorine Hermelin.

REDAKTIONSSSEKRETERARE:

Carin Hermelin.
Mottagningstid 10-12.
Telefon Norr 4842.

EXPEDITION:

Telefon Norr 28243.
Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.
Postgäro 1544

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6,-, halvår kr. 3,50,
kvartal kr. 2,- Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

I text 20 öre
per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1929
Wahlstedts Tryckeri Aktiebolag
Storgatan 22

Praktiserande läkare

Infört genom
Stockholms Läkareförening

Dr Ester Grönblad

Ögonsjukdomar
Götgatan 7, 3 tr. hiss.
Mottagn.-tid vard. 1/2 10-1/2 11, 3-6.
Sönd. 1/2 10-1/2 11. Annan tid efter
överenskommelse pr tel. Söder 11170

Med. Doktor

John Hellström

Kirurgiska sjukdomar.
Nybrogatan 11, 3 tr.
Mottagn. Månd., Onsd., Fred. från
kl. 3, halst efter anmälan pr Tel. Öst.
453 kl. 9-10.

Doktor

Torsten Lindner

NERVSJUKDOMAR
Mästersamuelsgatan 9.
Invid Biblioteksgatan.
Tel. 1919. Telef. 9-10 f. m.
Mottagn. enligt överenskommelse.

Dr Harald Nilsson

Spec.: Ortopedi.
(hållnings- o. rörelseorg. sjukd.)
BRAHEGATAN 27. Tel. Ö. 4 85.
Mottagn. Tisd., Torsd., Lörd. 3-4,
helst efter uppgörelse pr telefon.

Dr Wilhelm Rasch

Götgatan 21, 2 tr. Tel. Söder 58
Invärtas sjukdomar
spec. Hjärt- och lungsjukdomar
Mottagn. 1/2 8-1/2 4. Personl. tel. 1/2 9-9

Med. Doktor

Ernst B. Salén

Invärtas sjukdomar, spec.: Amnes-
omsättningens och hjärtsjukdomar.
S: Blasiholmshamnen 4 A, 5 tr.
hiss, (invid Nationalmuseum).
Tid till mottagning erhålles per
tel. Norr 216 vardagar 9-11 f. m.

DOKTOR

Karin Thorsell-Lagergren

KUNGSOLMSGAT. 27, 2 tr.
Tel. Kh. 19 30.
Allmänpraktiserande.
Mottagn. vardagar 1/2 3-4. Annan
tid efter överenskommelse.

TANDLÄKARE

Tandläkare
Arnold Ahlström
Birger Jarlsgratan 32, IV.
Medlem av Sthlms Tandläkareförening
Mottagn. enl. överensk. pr tel. N. 8350

Tandläkare
Albert Almgård
Medl. av Sthlms Tandläkareförening
Mottagn. enl. överensk. pr tel. S. 2962
Södermalmstorg 8

Höors Stilton i stenkrus

för finsmakare
i

Ph. Engfeldts Smörraffär

2 ÖSTERMALMSTORG 2
Tel. 70383 Norr 8066

Smakfulla kransar, alla priser

La fleuriste

6 Malmstorgsgatan
Allm. Norr 6296 Riks 2550

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.
Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Herkulesgatan 14. Tel. 7575-7576.
f.d. La Vattugatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenten,
förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Kungsgatan 6 - Stockholm
Tel. 147 99 24 24

Mathilda Staël von Holstein

Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Malmstorgsgatan 3, Stockholm
Telefon 288, 289
Familjerätt, Hyresärenden. Testa-
menten, Bouppteckningar, Förfrå-
ningar från landsorten besvaras om-
gående.

Westerståhl, O.

& Branting-W., Sonja.
Led. av Sveriges Advokatsamfund
Vasagatan 4. Tel. 11218

TANDLÄKARE

Tandläkare
Gustaf Backelin,
Strandvägen 1, 2 tr.
Medlem av Sthlms Tandläkareförening
Rådfrågningstid kl. 12 1
eller efter Telef.-anmälan 74824.

Tandläkare
Inga Forssberg

Medlem av Sthlms Tandläkareförening
Folkungagat. 50, 1 tr. (Götgatspalatset)
Mottagningsstid: Vardagar 10-12
f.m. och 7-8 e.m. Annan tid enl.
överenskommelse per tel. s. 1324.

Tandläkare

Konrad Granér

(Med. av Sthlms Tand.-förening.)
S: Eriksgatan 40 III, hiss.
Mottagn. efter överenskommelse
pr tel. Kungsh. 341 97.

Tandläkare

Emil Hjertstedt

Sibyllegat. 23, 2 tr. (vid Östermalmstorg)
Mottagn. efter överenskommelse
pr tel. Ö. 91 91.

Tandläkare

Sven Wahlström

Ringvägen 14, 2 tr.
(andra huset från Hornsgatan)
Medl. av Sthlms Tandläkareförening.
Mottagn. efter överenskommelse
per tel. Sö. 33505 före kl. 2

Tandläkare

Harry Weinberg

Drottninggatan 71 A, II tr.
Mottagn.: Månd, Onsd, Fred, Lörd,
11-1. Tisd, Torsd, 4-7. Tel. N,
75 51,

Tandläkare

Gunnar Wijkström

Medl. av Sthlms Tandläkareförening
Odengatan 90. el. 84070. Vardagar,
10-1, 5-7, 30, Lördagar 10-1, sönd.
12, 30-1, 30. Kostnadsfri rådfrågning.

Den nyradikala
gruppen

En notis i dagspressen meddelade för några dagar sedan, att Stockholmsförbundet av Frisinnade Kvinnors Riksförbund enhälligt beslutat kalla sig: Den Nyradikala Gruppen av F. K. R. Detta innebär ett förtydligande! Namnet frisinnad har under de senaste åren ändrat innebörd. Det betecknade förr en strävan efter framåtskridande och rättvisa, även på bekostnad av gamla fördomar. Därigenom att partipolitiken huvudsakligast inriktar sig på mandat, har mandatfrågan kommit i förgrunden även för de frisinnade, och framåtskridandet och rättvisan blivit i efterhand. Strävan efter mandat har t. o. m. fört de frisinnade in i den borgerliga samlingen, d. v. s. till att motverka sin egen idé. Men det att vara konservativ eller frisinnad eller socialdemokrat betyder inte vissa — en gång för alla — fastslagna ståndpunkter och reformer, utan att vara sin grundåskådning trogen under utvecklingens skeden. Det är därför ett stort missgrepp av partipolitiken att säga: först mandat, sedan åsikternas främjande genom mandat. Ty åsikterna främjas aldrig genom mandat, som vunnits utan åsikter. Därför är det så naturligt, att politiken med ett sådant system blivit en räknelära.

Stockholmsförbundet har genom sin namnförändring erinrat om, att Frisinnade Kvinnors Riksförbund med beteckningen frisinnad avser en levande utveckling, som måste vara radikal och som arbetar för en ny tid. Ett namn kan vara likgiltigt, men icke en övertygelse, och det är den som skall ta sig uttryck i ord. Följer man inte övertygelsen förvanskar man namnet. Nya former kunna också kräva en ny benämning. All verklig förvandling sker inifrån.

Om tio år eller hundra kanske det blir uppenbart, att då Stockholmsförbundet den 8 november 1929 beslöt kalla sig »den nyradikala gruppen», skedde där något nytt.

Opinionen
växer

Protesterna emot det nya förslaget till lösdriivarlag och framförallt emot bibehållandet av en särskild lösdriivarlag överhuvudtaget, bli allt mera omfattande. Vi meddela för dagen en redogörelse för två under förra söndagen hållna möten, vilka båda uttalade sig för lösdriivarlagens avskaffande.

Det första var det av Stockholms fackliga kvinnliga samorganisation i Stockholm anordnade upplysningsmötet, vilket var besökt av 262 ombud, representerande 64 fackföreningar. Advokat Eva Andén redogjorde för förslaget till lösdriivarlag, som sedan diskuterades av de närvarande.

Efter diskussionen beslöt mötet göra följande uttalande:

Vi anse icke att man genom en reviderad lösdriivarlag kan råda bot på de missförhållanden, som orsaka det s. k. lösdriivariet. Lösdriivarlagen, även sådan den föreslagits av särskilda kommittéer år 1929, är en klasslag och så mycket mindre ägnad att avhjälpa missförhållanden i samhället, som den ger stöd för uppfattningen, att det icke är likhet inför lagen.

Vi anse att den nu gällande lösdriivarlagen bör upphävas samt att samhället bör skydda sig mot brottsliga element genom införande av erforderliga bestämmelser i strafflagen.

Vi anse att man bäst motverkar de missförhållanden, man genom nuvarande lösdriivarlagen vill nå, genom effektivt främjande av bättre lönevillkor, särskilt för kvinnorna, bättre bostäder, bättre ungdomsvård och yrkesutbildning samt framför allt rationella åtgärder för beredande av tillräckliga arbetsmöjligheter för samhällets medborgare.

Vi anse även att de undermåliga, sjuka eller i annat avseende defekta individer, vilka nu till stor del rekryteras lösdriivarkåren, böra omhändertagas, så vitt möjligt på ett mycket tidigt stadium, för beredande åt dem av erforderligt skydd och nödvändig omvårdnad. Detta bör ske genom skyddslagstiftning icke genom straff- eller lösdriivarlagstiftning.

*

Det andra mötet var anordnat i Nyköping av Sörmlands socialdemokratiska kvinnodistrikt samt Södermanlands länsförbund av Frisinnade Kvinnors Riksförbund, besökt av omkring 200 personer. Kvällens talare var Doktor Ada Nilsson som redogjorde för det nya förslagets innehåll.

Efter doktor Nilssons föredrag vidtog diskussion under fröken

Mötesplatsen

Vid sitt årsmöte i Stockholm den 8 nov. hade Stockholmsförbundet av Frisinnade Kvinnors Riksförbund att ta ståndpunkt till den viktiga frågan om namnbyte samt om nya riktlinjer för föreningens verksamhet.

Redan på ett möte i november 1928 hade Stockholmsförbundet diskuterat denna fråga och sedermera hemställt att Centralstyrelsen måtte upptaga den till vidare diskussion. Liknande förslag hade inkommit även från ett par andra länsförbund. Då frågan för Riksförbundet i sin helhet fortfarande tycktes stå på en obestämd ståndpunkt hade Stockholmsförbundets styrelse tagit under övervägande huruvida inte Förbundet oberoende av de övriga länsförbundens hållning borde redan nu besluta en namnförändring. Olägenheterna till följd av den ofta skeende förväxlingen mellan Frisinnade Kvinnor och det folkfrisinnade partiets kvinnoorganisation hade i Stockholm gjort sig särskilt kännbara och väl motiverat ett skyndsamt agerande av namnfrågan.

Efter en intresserad diskussion beslöt mötet enhälligt antaga namnet Nyradikala Gruppen. Självfallet kvarstående som lokalavdelning i Frisinnade Kvinnors Riksförbund.

Med avseende på arbetsättet inom föreningen föreslogs en uppdelning på sektioner, vilka var för sig borde ägna sig åt studierna av någon fråga på Riksförbundets program — exempelvis fredsfrågan, uppfostringsfrågor, kvinnofrågor, ekonomiska frågor — för att sedan på föreningsmöten framlägga sina resultat och anordna diskussion. Mötet uttalade sig enhälligt för en sådan omläggning av arbetet, vilken man hoppades i högre grad än som hittills varit möjligt skulle befördra de enskilda medlemmarnas politiska studier.

Styrelsen omvaldes: Ordf. Dr. Ada Nilsson, vice ordf. Dr. Andreen-Svedberg, övriga styrelsemedlemmar, som representanter för Stockholm fröken A. Abergsson, Dr. G. Söderberg, fröken A. Holmberg med rektor F. Härner, fil. mag. Asarnej och fru R. Thorell som suppleanter. Representanter för Uppland: fru Hjelmquist, Mörby och fru Lundström, Djursholm med fröken S. Jacobsson, Östhammar och fröken E. Röhl, Lidingsö som suppleanter. Representanter för Södertörn: fru M. Yngström, Nacka, fröken H. Cederberg, Saltsjöbaden med fru L. Hagberg, Nynäshamn som suppleant.

Till centralstyrelsemedlemmar utsågos: ordf. med dr. Söderberg och rektor Härner som suppleanter samt fru Yngström med fröken Röhl och fru Hjelmquist som suppleanter.

Mathilda Olssons ordförandeskap. Därvid uttalades full anslutning till den ståndpunkt som kräver lösdriivarlagens avskaffande. Särskilt framhölls, att de förebyggande åtgärderna äro de nödvändigaste. En kommitté på 5 personer tillsattes och fick i uppdrag att med ledning av diskussionen göra ett förslag till uttalande, vilket sedan skulle tillställas de båda organisationerna för anslutning. Kommitténs medlemmar blevo: fröken Elisabeth Tamm, fru Ellen Svedberg, fru Hildur Hult, fru Kjell samt föredragsställaren Dr. Nilsson.

Till sist riktade fröken Tamm en vädjan till de närvarande gästerna från Västmanland, Östergötland och Småland att i sina län söka få till stånd uttalanden i dagens fråga, på det en kraftig kvinnoopinion måtte kunna sättas in till förmån för den uppfattning, som under kvällen tagit sig uttryck.

Vägen

till konsumtionsföreningen är vägen
till en förnuftigt ordnad
hushållning.

SAMARBETE MELLAN HEM OCH SKOLA

Sverige har det i själva verket utomordentligt väl tillrättat för sitt reformarbete i skolan. Redan 1919 fick folkskolan en ny kursplan med riktlinjer för en undervisning i självverksamhetens tecken. (Det gäller därför endast att tillämpa den i detta tecken.) Riksdagsbeslutet av 1927 talar ännu tydligare om självverksamhetens stora betydelse och Kungl. Maj:ts stadge för rikets allmänna läroverk (Svensk författningssamling nr 412) lämnar i §§ 46-48: »Allmänna grunder för undervisningen» sådana föreskrifter, att härigenom skapats verkligt goda förutsättningar för ett arbete i modern, individualiserande anda. Det kommer således »bara» an på tillämpningen.

Samarbete är det vidare, som skall möjliggöra reformen. Samarbete lärarna emellan vid planläggningen av arbetet, samarbete mellan lärare och elever — läraren blir studieledaren och icke »pådrivaren» — mellan eleverna inbördes i form av grupparbete och sist men icke minst även samarbete mellan hem och skola, mellan föräldrar och lärare.

En god utgångspunkt för reformarbetet får man genom att se efter, på vilka områden eller i vilka avseenden det gamla systemet eller de gamla metoderna lämnat mindre goda resultat. Eller med andra ord: i vilka ämnen få barnen oftast underbetyg? I dessa ämnen är undervisningen helt säkert minst tillfredsställande. Modersmålets skrivning, matematik och de främmande språkens skrivning äro allbekanda fallgropar.

Att lära läsa går ju förhållandevis lätt på vilken metod som helst, om även här de moderna äro överlägsna. Anna Kruse-metoden vinner mer och mer terräng i Sverige, och i England har miss J. M. Mackinder utarbetat en, som hon beskrivit i »Individual Work in Infants Schools». Kommer man till skrivningen däremot med inlärandet av stavningen, då framträder först riktigt tydligt skillnaden på psykologiskt riktiga och felaktiga metoder. Det är ganska självklart, att när man skall lära skriva ett språk, som icke stavas ljudligt — och det göra ju inga språk, ännu åtminstone — så måste man se och återigen se hur orden ta sig ut i förhållande till uttalet. Man lär således skriva (stava) genom att skriva av och skriva självständigt med stöd av sina hjälpmedel: ordkartor, bok, korta ordlistor.

Använder man nu dessa båda verkliga arbetsmetoder — den sistnämnda en kontroll på resultatet av den första — så skulle alla barn, lugnt och utan gnåt och bråk, säkert om än i en del fall sakta, lära sig både att stava och att uttrycka sig skriftligen på sitt modersmål. I stället har man tagit till extra kontrollåtgärder: diktamensövningar och — än värre — man har tillagt dem en vikt och betydelse, som gjort att de verkat ännu mer förryckande och störande på den lugna utvecklingen av stavningsförmågan. Man har därför fått »förryckningsövningar» i st. f. rättskrivningsövningar. Vid dåligt resultat har man skylt på att barnen varit »dumma» — åtminstone på detta område — i st. f. att ge diktamensmetoden, som saknar allt undervisningsvärde, detta epitet. Undervisningsvärde har endast förberedelsearbetet till diktamen.

Vid Helsingörkongressen berörde den framstående barnpsykologen prof. Kurt Lewin (vid universitetet i Berlin) denna fråga vid framvisandet av sina barnstudier, gjorda med filmkamerans hjälp. Det är icke dumhet utan för stor snabbhet, som gör att somliga barn uppfatta ordets begrepp (innehåll) snabbare än formen, vilken därför icke får nog

uppmärksamhet. Att då jakta dem ännu mer genom diktamen blir naturligt olämpligt. Diktamensövningar äro sålunda slöseri med både tid och kraft, och man skulle med självständigt arbete i motsvarande antal timmar få bättre resultat både för stavning och uttrycksförmåga. Därför kan man på diktamen tillämpa stadgans uttalande: »att konstlade åtgärder i kontrollsyfte, som kunna vara ägnade att verka förryckande på lärjungarnas arbete, böra undvikas. Miss Mackinder låter det självständiga arbetet börja så fort barnet kan skriva ned en enda liten sats. Det kan då jämföra orden med sina ordkartor. Snart blir det flera satser och efter någon tid är »författandet» i full gång. En ordlista behövs så småningom vid det jämförande arbetet, varigenom barnet vänjes att själv rätta sina fel. Den ordlista på 22,000 ord, som folkskolan i Sverige använder, är onödigt vidlyftig på lågstadiet. I Amerika har man mindre sådana på 3,000 à 4,000 ord. Alldeles tillräckligt omfattande att börja med.

Undervisningen i matematik har ofta inte heller önskvärd effekt, emedan man tror sig kunna höja kvaliteten endast genom att öka kvantiteten: genom att öka kurserna således. Ju mer övning, ju större färdighet — tror man. Prof. Lewin visade emellertid med sin film, att detta visst icke alltid är sant. Så fort övningen tröttnar, blir den olustbetoad och verkar direkt skadligt, åstadkommer förvirring i stället för ökade kunskaper. Matematik särskilt fordrar hela tiden skarp uppmärksamhet, minsta avslappning kan ge ett räknepel och ännu mera arbete.

Den tredje fallgropen är skrivningen i de främmande språken. Språkkunskaperna skulle kunna inhämtas betydligt mera smärtfritt, om vi inte envisades med att skriva så mycket — särskilt översättningar — och därför inte hinna läsa så som annars kunde vara fallet.

Man lär ju självklart ett främmande språk bäst genom att studera detta och icke genom egna språkfantasier innan örat blivit vant vid språket ifråga. Att kunna läsa och tala språket har man mest nytta av. Att kunna skriva brev på utländskt tungomål är också bra, men detta är betydligt lättare än att översätta många av de krystade anekdoter och andra övningar, som ungdomen får förnöta tid och krafter på. Och naturligtvis skola alltid behövliga hjälpmedel vara tillättna: både grammatik och lexikon. Varje förnuftig vuxen människa använder de hjälpmedel hon behöver, så det finns intet rimligt skäl att neka ungdomen detta. Låt den dessutom välja böcker mera efter sin egen smak och gärna spela teater också. I detta sammanhang vill jag på det livligaste rekommendera en bok av dr E. Köhler och S. Hamberg: »Ur den moderna pedagogikens verkstad».

Man kommer naturligtvis att invända att examina hindra alla de föreslagna ändringarna. Så får icke bli fallet. Examina komma alldeles säkert att ändras i stället. De komma att förvandlas till uppvisningar genom eleverna själva av grundligt förberedda arbeten i

JAG HAR SETT TINTOMARA

Söndagen glider alldeles ljudlöst förbi. Det bleka november-solskenet förgyller de sista vissna löven. Lönnarnas blad äro i år tecknade med runda svarta märken. När de nu ligga strödda över slutningen som en matta, likna de ett pergament, överskrivet av en hemlighetsfull skrift, ett skiffer, som bara insektsforskaren kan tyda.

Förmiddagen har gått och solen även, medan jag läst boken om Carl Jonas Love Almqvists brott till slut. Det skymmer för mina ögon och de sista sidorna bli otydliga. Vad är det med mina ögon, de börja visst bli dåliga, ja, ja, de ha ju fått stå i med varjehanda.

När boken nu ligger med ansiktet neråt och baksidan i vädret, står där fem respektabla namn att läsa, alla samlade kring Almqvist. Man kan knappast tro att en tjuv, förfalskare, giftmördare, sol- och värman skulle få förekomma i så förnämligt sällskap. Men...

Min själ är bedrövad, mitt hjärta är tungt och något fel är det alltjämt med mina ögon.

Nu har man alltså äntligen löst Almqvists gåta, tror man. »Mig finner ingen», det skulle då vara överord. Sanningen ligger klar som havessoppa som pigan Hedda kokta åt procentären von Scheven på gamla Norrbo.

Man får inte tro vad man vill längre. Man får inte urskulda honom, och hitta på alla slags undanflykter för att slippa tro, att han var den svekfulle mördaren av en vän. Tecknen äro tydda av sakkunskapen och måste accepteras.

Gärna skulle jag vilja ha någon

st. f. att som nu vara slump, humbug och nervpina i en mycket obehaglig blandning. Kongressen i Helsingör sysslade mycket med examensfrågan och de som talade för examinas avskaffande eller fullständiga omläggning hade avgjort den största tillslutningen.

Med dessa rader har jag velat rikta särskilt föräldrarnas uppmärksamhet på samarbetets nödvändighet. Detta hänger ofrånkomligt samman med reformarbetet och förekommer därför alltid jämsides med detta. I Amerika har det visserligen funnits sådant samarbete genom Parent-Teacher Associations sedan mer än 30 år tillbaka, således även vid andra än reformskolor. Dessa sammanslutningar ha nu 1/4 million medlemmar och göra utomordentligt stor nytta. Man söker sedan några år internationell kontakt och det har redan bildats en International Federation of Home and School. Denna var representerad vid Helsingörkongressen och stod för övrigt redan förut i förbindelse med flera europeiska länder bl. a. också med Sverige. Här är sådant arbete dock endast påbörjat och särskild organisation saknas ännu. I betraktande av de stora intressen vi föräldrar äro satta att skydda och bevaka blir det nödvändigt att vi uppgiva vår passiva hållning gentemot förhållanden, som skada dessa intressen och som därför behöva förbättras. Samarbete och sammanslutning lösa svårigheterna.

Karin Hammar.

att tala med om detta. Jag tänker på alla vänner jag läst Almqvist med. Jag minns en trettondag för många år sen, då jag och mitt hus togo mat med oss och Almqvists folklivsskildringar och gingo på besök till en gammal fru i en vindskupa, där vi läste Tre fruar i Småland från klockan 10 på morgonen till 10 på kvällen. Jag tänker på romantiska vandringar till Almqvists förfallna värmlandshem vid Skillingfors, på högläsningkvällar med ett handarbete och Amalia Hillner, på plötslig Almqvistyra, som kunnat gripa ett helt sällskap och på en av mina älskade döda vänner, som kunde alla de citat ingen annan hittade, alltid nya och överraskande. Vi blevo bekanta över Almqvist, vi två.

Just nu skulle det vara skönt att ha någon medälskare av Almqvist till att tala med. Det är nästan outhärdligt att han varit så olycklig, så feg och så grym. Det är nästan outhärdligt att han levde ett så långt, onyttigt och hopplöst liv, sedan hans gärning skurits av och han vart moraliskt död.

Men när jag inte har någon annan att tala om Almqvist med, får jag vända mig till honom själv. Jag tar fram honom hel och hällen duodes och imperial. Men mina ögon äro alltjämt olustiga. Det ligger en dimma över sidorna. De stå inte upp och leva. Jag bläddrar i band efter band och lägger dem ifrån mig. Ända tills jag kommer till den underliga romanen om Tintomara Azouras Lazuli. Det är egentligen en alldeles outhärdlig roman, och jag undrar mycket, om vi skola prisbelöna den, ifall den kommer med i den nordiska romanpristävlan. Jag har läst den många gånger, därför att jag inte kunde bli klok på vad jag mente om den. Vad var det för idé, vad nyck, vad fantasi att reta generationer av läsare med denna utgrundliga, omöjliga figur? Vem har väl sett Tintomara? Ingen.

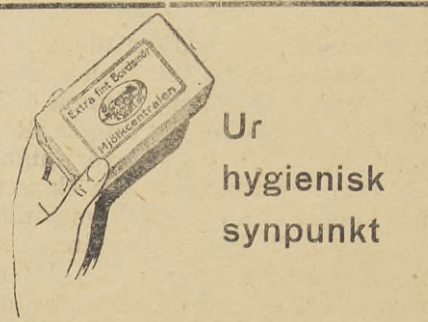
— Fru! Kom fort!
Jag brukar inte alltid komma fort, men stämman är exalterad. Varför jag lämnar Almqvist och springer ut i köket. Fönstret är öppet. I hela komplexet hänga huvuden i fönstret, tätt, tätt, så många som finnas. Jag hoppar upp på diskbänken. Och där nere bland soptunnor och rättor står Tintomara och sjunger!

Det är sant. Det är så sant som hr Hemming-Sjöbergs bevisföring. Det är inte jag, som ser syner på grund av min läsning. Tintomara är på vår gård.

När Almqvist skulle ge Tintomara »en klädning som ej utmärker ditt kön utan som genom sin obestämdhet är en prägel på din egen tvetydighet i detta avseende», då trädde han på henne, som vi minnas, en vit skjorta. Men min Tintomara lever i en tid, då en människa kan gå omkring på gatan som en han — hon? Utan att vara utspökad alls.

Personen där nere på gården är lite över medellängd, smärt som en yngling eller ung flicka, med svikt på kroppen som en gymnastiserad ungdom av ettdera könet. Dess ansikte är lite kantigt och groft, som en gossaktig flickas, en flickaktig ynglings, fult men stilig så man måste se och se. Fötterna och händerna icke påfallande små eller stora. På huvudet bär det en bask, för resten en regnkappa, som går till knäna. En ynglingarock, som flickor bruka bära med skarp om livet. Lindade ben, skor av sporttyp.

Men den sjunger ju? Rösten måste lösa dess gåta? Den svårigheten klarar Almqvist, när han retas med sina läsare genom en hel roman, med att förklara att Tintomara talte som en yngling, som ännu inte uppnått målbrödet. Men min Tintomara klarar det på ett ändå mera förbryllande sätt. Hon sjunger med två röster. Nu när hon står under mitt

Ur
hygienisk
synpunkt

bör Ni föredraga vårt
läckra smör i original-
förpackning.

MJÖLKCENTRALEN

Kungl. Hovleverantör.

VI

hemsända dagligen
färskt gött bröd
prova vårt småbröd, skorpor
och saffransbröd.

RING KUNGSH. 2434

Danska hembageriet

Kronobergsgatan 7.

Inneh.: Elsa Sundin.

Fråga

alltid efter

Westbeck's

Charkuterivaror

Kungl. Hovleverantör.

Drick

INVERNESS Bordsvatten

till varje måltid!

Svagt alkaliskt HÄLSO-
VATTEN med angenäm o.
uppfrysande smak,

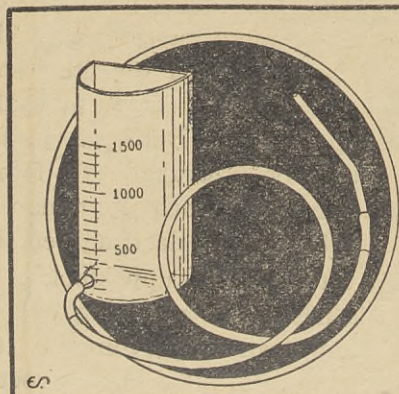
INVERNESS BRUNN Stocksund

Tel. Stocksund 557.

köksfönster är hon alt. Så försvinner hon längre bort på gården, och från hörnet under portvaktens fönster ljuder en ny visa, sjungen av en helt annan röst, en manlig, en tenor.

Där är två stycken! säger min
(Forts. å sid. 6.)

Sköljkannor

Mag- & Grossessgördlar

Åderbräckstrumpor & bindor

samt

alla slags gummivaror

Telefon:
"Instrument-Kifa"

KIFA

KUNGL. HOVLEVERANTÖR

31 Regeringsgatan 31

Svalorna flyga högt En arbetsdag i Södra Möre

Av E. M. Y. E. K.

PÅ DEN GAMLA GODA TIDEN AV NANNY JOHANSSON

Det finns diktare, som då och då måste vidröra jorden för att få ny kraft. Man minnes Hardy, som från andra diktens domäner alltid återvände till det »Wessex», där han hade sina rötter och där han hämtade inspirationen till oförgångliga verk. Elin Wägner är visserligen en osvikligt säker och kvickögd tecknare av stadens liv och stadens människor, men man märker dock, att hon har en bygd, där hon i särskild grad känner sig hemma och dit hon oemotståndligt drages. Redan i hennes första bok för tjugotvå år sedan funnos några skisser med motiv från denna småländska bygd, dit hon sedan återvänt bl. a. i Åsa-Hanna och Den namnlösa. I den nu utkomna Svalorna flyga högt föres man till samma trakter, med vilka man genom de föregående böckerna känner sig väl förtrogen. Människoöden och människokonflikter i denna miljö tecknas med dramatisk kraft och koncentration. Sedan ödena en gång kommit i skridning, rör sig handlingen med självklar nödvändighet fram mot målet.

Maria, en fattig tjänstflicka hos en lärarinna, fäster sig med hela sitt barnsliga och oerfarna hjärta vid herrgårdsträngen Daniel Skörd, som en gång hjälpt henne mot några halvrusiga pojkar. Från denna stund har han för henne stått i ett förklarad ljus. Hon lutar blint på honom, och när han sviker, är det för henne, som om jorden sviktade och hela hennes tillvaro störtade samman. Han rymmer strax före bröllopet till Amerika. Hon föder i ensamhet och förkrosselse ett barn, som snart dör. Genom en human husbondes hjälp får den unga flickan tillfälle att utbilda sig till småskollärarinna. Hon sköter byskolan på Askefällan, över vars sköna träd blixten gått lika härjande fram som över hennes eget liv. Hon tager ett fosterbarn, Lennart. Genom kärleken till honom öppnas hennes hjärta för barnen, och de älska henne tillbaka. Men ännu slumrar hennes livsenergi efter det dövande slaget. Många år senare, då Lennart redan är vuxen, väckes hon plötsligt genom en händelse, som snabbt sätter ödets skred i rörelse. Daniel Skörd kommer tillbaka från Amerika efter 25 års bortovaro. Sin eventuella skuld till Maria avbetalar han genom en present — en radioapparat. Han är redan på väg bort från bygden, då han möter en kvinna, som är just så gammal, som Maria var för 25 år sedan. Den unga kvinnan är Lennarts hustru, Ester. Skörd drages till hennes ungdom och skönhet och slår sig ned i hennes och Len-

narts hem. Skördatorp. Det var en gång hans föräldrahem, och nu har ödet åter fört honom dit. Han uppträder i början som välgörare för Lennart och Ester, men snart blir det tydligt, att kärleken till Ester överskyggar allt annat. Efter en tid av vild och hemlig kärleksyra drabbas Ester av en lungsjukdom. Dödens skugga kommer Skörd att nyktra till, men Ester flamar upp i allt hetare rus. Skörd vårdar henne dag och natt, och först i dödsstunden vänder hennes själ ett ögonblick tillbaka till Lennart. Efter hennes död återvänder Skörd till Amerika och guldgrävningen.

Centralgestalten i denna bok är Maria. Hon är föräldralös och fattig och följaktligen ett vildebarn, som icke är skyddat av vare sig skrivna eller oskrivna jaktlag. Mot våldsmannen väjer hon sig genom en blixtnabb uppbyggelse av nästan övernaturliga krafter, men mot den man, som nalkas henne med kärlekens och omhetens lockrop, är hon värmlös. I gränslös hängivenhet blir hon hans, och anar icke, att hon för honom efter det första korta erövringsruset blott är en black om foten. Just därför att hennes kärlek är så full av tillit och aningslös förtröstan, träffar henne förräderiet så förkrossande. Hon blir som bedövd, förlamad, apatisk. »Hennes själ hade flytt ner i djupen och gick som en vattenådra långt under den synliga ytan av hennes varelse i mörker och ensamhet». Hon lever ett dubbelliv — om dagarna mekaniskt fungerande, om natten prisgiven åt de minnen, som förtära med långsam eld. »Hon var som en klocka, som fått en spricka och därigenom mistat sitt ljud.» Hon kände sig som en brännmärkt, ställd utanför livets värden och möjligheter. En man hade fått hennes hängivenhet och förkastat den — alltså var den värdeless, syntes det henne. När Skörd åter kom hem, började hennes själ att resa sig ur sin dvala och förlamning. Men Skörd intresserade sig icke för hennes själsrörelser. Han undvek helst gamla fruntimmer, vilkas åsyn väckte obehagliga minnen. Genom hård inre kamp när Maria till slut så långt, att hon icke förebrår Skörd något. När hon får höra talas om hans kärlek till Ester, tänker hon: »Av min bittra pina skördar nu en annan frukten.» I lidandets djup känner hon gemenskapen med alla plågade och kvalbundna, och hon tror, att den välsignelse, som stiger ur lidandet, skall komma dem alla till del. I denna känsla av gemenskap med alla lidande glömmes hon så småningom sitt eget livs lidenhet och fattigdom och misslyckande, och när hon dör, kan hon göra en tysk filosofers ord till sina: Därför var jag länge en kämpande — att jag till slut skulle få händerna fria att välsigna.

Daniel Skörd är mannen, som söker frihet och oberoende, och icke märker, huru bunden han är. När han rymmer från Maria, som skall föda hans barn, känner han en vild, rå, animalisk glädje. Intet ögonblick i hans liv varken förr eller senare har varit så bräddat av lust som detta, därför att det var en chimär, en dröm, till vars intensiva lyckokänsla livet icke kunde skänka någon motsvarighet. Vistelsen i Amerika var innerst en besvikelse. Den var nog bra, men icke så bra, som han hoppats. Skörd inrättade sitt liv, som han tyckte, fritt, rörligt, billigt och ändamålsenligt. Och dock var han bunden — av arbetet, som pågick dag och natt, av guldet, som ständigt hetsade till fortsatt jakt, och av en gåtfull sugning i hjärtats rötter mot hemmets jord och — förräderiets. När han kom hem, gjorde han sig genast fri från Maria, som nu syntes honom löjligt ålderstigen. Hon var ju nästan

Eftersom jag är född och uppvuxen i Södra Möre ha mina tankar under dessa konflikttider ofta gått dit. För mig, som ännu har den gamla respekten i kroppen (inte i själen) för patronerna och deras rättare, låter det nästan som en saga eller en dröm att arbetarna våga opponera mot de höga herrarna. Och jag föreställer mig att också både herrar och arbetare därefter gnuggar sig i ögonen och undrar om de drömmer. Tänk, hur det var på fars och farfars tid! Mer än en av de nuvarande patronerna har nog som liten pilt fått följa sin far eller farfar på inspektionsronder bland arbetarna, och med all säkerhet har han hört godsherrn till en eller flera av karlarna säga ungefär så här:

— Hör du din lushund (möjligt är ju att »lushund» hade ett litet ord före sig som är struket i min ordbok) vad har du gjort som inte slått å den här lilla

backbiten än! Kan du inte lära dig att röra på spelet så dra åt häckelfjäll, så jag slipper se dig!

Var då karlen av det karskare slaget bet han kanske ihop tänkarna om svaret som ville halka fram, strök med den lindrigt torra skjortärmen svetten ur pannan, grep fastare tag om lien och gnodde på medan harmen ljungade ur ögonen. Men det kunde också hända (och detta var kanske det vanligaste) att karlen rev av sig mössan, bockade nästan till jorden och förskräckt stammade:

— Gud välsigne patron, men här är så många stubbar och stenaar, så det är rent omöjligt att hålla lien skarp.

Knappast tror jag att pilten såg någon som rätade på sig, blickade patronen i ögonen och svarade:

— Hut herre, tag själv lien och prova hur det är att slå här!

*

Men jag skulle berätta om en arbetsdag som jag själv varit med om och väljer då en dag i potatisplockningen. Det första stora dagsverk jag gjorde.

Det kungjordens alltid i kyrkan när potatis- och rotupptagningen skulle börja på socknens största gods. Jag var själv i kyrkan och hörde det glada budskapet. Ett glatt budskap var det onekligen: kvinnor och barn skulle ju få tillfälle att förtjäna en slant. Det var med verklig spänning jag för min del motsåg morgonen, då vi skulle i väg. Mor gjorde iordning matsäck redan kvällen förut, såg till att vi hade hela strumpor och letade fram en liten hacka åt mig. När hon väckte oss var det ännu mörka natten, men jag var inte svår att få upp; i ett huj stod jag på golvet och jag kände det mycket festligt. I den stora öppna spiseln flammade en brasa, kaffekitteln kokade, och vid bordet stod mor och bredde smörgåsar som vi skulle få till kaffet.

Ah, hur ljuvligt! Jag smög mig fram till mor och frågade om hon trodde att de saliga i paradiset hade bättre än vi en sådan här morgon. Mor log åt min lycka och sade något om att jag nog skulle glömma paradiset då jag kom ut på potatisåker, men det trodde jag inte själv.

I daggryningen skulle arbetet börja, därför måste vi som hade så lång väg gå hemifrån redan klockan fyra. Ute var det ännu stämningsfullare än inne: stjärnorna gnistrade, skogen stod i högtidlig stillhet, men rimfrosten knastrade i gräset.

För att bereda mig på att en arbetsdag även hade mindre stämningsfulla sidor nämnde mor för mig under vägen, att rättaren på gården, dit vi skulle, kunde vara nog så kitslig ibland. Det var bestämt hur många korgar var och en skulle plocka, och blev det bara en enda för lite hände det att rättaren drog av halva dagspenningen. Detta lät ju förfärligt! Barn brukade få femtio öre om dagen, och drog man då av hälften blev det tjugofem öre för att man steg upp klockan tre gick nästan en mils väg och arbetade från daggryningen till mörkrets inbrott... och arbetet var långt ifrån lätt med endast en knapp timmas rast under da-

gen. Jag föresatte mig att om det så gällde livet skulle jag hinna det fulla antalet korgar.

Några minuters väg från gården fick vi höra vällingklockan skramla och det blev att röra på benen, jag måste ta av mig träskorna och springa i strumpfötterna för att hinna med de andra. Sådana bagateller som att man kunde förkyla sig, det gick inte an att tänka på då klockan ringde, så pass visste jag redan om livet. Bredvid klockstapeln stod rättaren och delade ut order. Min paradisstämning försvann då jag såg och hörde honom. Jag vet inte vilket som skrämde mig mest hans ettrigt röda skepparkrans eller hans förfärliga släggor till knytnävar. Nog hade han smeknamn på sitt folk, men alla luktade svavel. Sist vände han sig till oss potatisplockare. Vi var minst trettio personer, men ändå svor han över att vi var så få.

Mor hade rätt: ute på åkern dröjde det inte länge innan jag tänkte på andra saker än paradiset. Snart hade jag rysliga blåsor i händerna och ryggen värkte hemskt; att tömma korgarna var nästan omöjligt. Mor försökte hjälpa mig, men då rättaren kom och fick se det svor han på att jag inte skulle få ett öre i dagspenning om jag inte gjorde mitt arbete själv. När mor då påpekade att jag inte var mer än åtta år och med i arbete för första gången, svarade han bara att ingen skickat bud efter mig. Detta var ju sant, men jag svarade själv att jag hellre ville arbeta än svälta. Och tack vare detta mitt karska svar lämnade han mig tämligen i fred och låtsade inte märka om mor eller någon annan i alla fall hjälpte mig.

På middagsrasten fick vi alla gå fram till gården och få våra s. k. middagspotatis. Men hade man inte varit så hungrig, hade väl ingen tänkt på att äta dem. De kokades i samma pannmur som man kokade i till svinen, men inte hade man gjort sig samma besvär med det folket skulle äta som man gjorde med svinens mat. Att dessa måste man alltid skölja potatisen innan man kokade den, men åt oss hade både sten och grus fått följa med i grytan. Och när så hälften av potatisen kokat sönder till mos

(Forts. å sid. 5.)

Inred Edert hem

med vackra mattor,
möbelyger och gar-
diner från

ROBERT DITZINGER

72—74 Västerlånggatan 72—74
18 Norrmalmstorg 18

lika gammal som han själv. Dessutom kunde han icke förlåta henne, att han måste förebrå sig själv något i sitt förhållande till henne. Han har knappt gjort sig »fri» från Maria, förrän han är helt bunden av Ester. Hon är ung — knappt mer än ett barn och har vildrosens kyska och enkla skönhet. Hur ljuvt att hjälpa henne i barnsnöd och dödsnöd! Men när Ester är död, är Skörd snart åter helt fängslad av guldet lockelse. Maria måste alltid böja sig under ok och kämpade sig dock till själens frihet. Skörd stegrade sig mot varje band men blev aldrig fri.

Elin Wägners nya bok har ett rikt figurgalleri utom de två nämnda huvudpersonerna. Ester och Lennart tecknas med knapp men distinkt drag, icke skarpt individualiserade men starkt levande. Baron Ramsay Mustcamp med sitt verkligt humana, fint bildade väsen av en smula ironisk läggning träder oss lika levande till mötes som den gamla, fula, skäggiga och dödsprofeterande Kajsa Dommadag.

Elin Wägners nya roman är en människoskildring av högt värde. Allvar och människokänedom förbindas där med kvickhet och ironi samt en humor, som med hjärtats värme förenar ögats blick för det komiska och groteska.

**FÖRSÄKRING
SKÄNKER
TRYGGHET**

**FOLKET
Livförsäkring**

**SAMARBETE
Brand- Olycks-
falls- Garanti-
Bil-försäkring**

**Kooperationens Försäkrings-Anstalter
Kungsgatan 5 - Stockholm**

RYGGSKOTT

Den bästa och snabbaste hjälpen vid alla slags akuta smärtor är

NEVROSINE
(Antipyreticum och analgeticum.)
Fritt från acetylsalicylsyra.

Smärtstillande och febernedsättande tablett. Verksam medel vid all slags reumatisk värk, Gikt, Ischias, Neuralgier, Nervsmärtor och vissa febrar (Influensa, Halsfluss och dylika s. k. förkylningssjukdomar).

Säljes endast å apotek.
Förpackningar å 50 öre och kr. 1.90.

STUDENTEN DE ROSA

Av ANGELICA BALABANOFF

I Paris lever i landsflykt den ryska revolutionären Angelica Balabanoff sedan hon brutit med den nuvarande regimen i Ryssland, som icke motsvarar hennes krav på idealitet. Hon har som bekant ägnat sina mesta krafter åt organisationen av det socialdemokratiska partiet i Italien, som krossades av fascismen. Det är därför förklarligt att den artikel hon sände till offentliggörande darrar av bitterhet mot det förtryck som krossat hennes livsverk. Hon ser i den unge De Rosa en martyr för fascismen därför att det är dess terror som drivit honom till det attentat han nyligen begått och varmed han förstört sitt liv. Han är enligt hennes mening endast en av en stor skara ungdom, som fascismen förgiftat och fördärvat.

Ännu en martyr för fascismen...

Den tjuguarige studenten De Rosa, vars namn sedan några veckor är känt över hela världen, är i dubbel bemärkelse ett fascismens offer. Vi bortse alldeles från de fysiska kval som han redan lidit, då han misshandlades, vårlös och blodig. Likaså bortse vi från vad som nu väntar honom, oberoende av vilken dom som kommer att träffa honom och vad han kommer att få utstå före, under och efter rättegången. Vad vi här tala om, är endast hur fascismen gör den unga generationen andligt och moraliskt lytt, hur den rycker de unga ur deras normala utveckling och gör dem till något, som de aldrig skulle ha blivit om inte fascismen med våld knuffat dem ut på världets väg.

Under den första tiden av sin verksamhet kastade sig fascismen — såsom de härskande klassernas skyddsskär — uteslutande över de behärskade klasserna. Tusentals arbetarledare blevo misshandlade, deras hus brändes upp, deras familjer jagades på flykten från de angripna trakterna. Hundratusentals arbetare tvingades

förstå man att den inte var rolig att äta. En halv liter mjölk per person skulle man också ha, och en vekhjartad själ som skulle dela ut den gav oss handskummad därför att den var fetare än den separerade. Men... han glömde att det fanns kalvar och svin på gården. Vår omtänksamma rättare kom som ett rytande lejon och befälde att den handskummade mjölken skulle tömmas tillbaka, den var för kalvar och svin men inte för »övergödda» tiggerungar. Och för att skona oss från onödigt fett dängde han en klev vatten i den separerade mjölken innan den delades ut till oss.

Den gången trodde jag att gamle Odhner tagit fel när han skrivit att de grymma fogdarna jagats ur landet.

Sedan den dagen har jag gjort många arbetsdagar i Södra Möre, sett både värre och bättre rättare än vårt rökskägg och likaså patroner av olika slag. Men arbetare som vågade hålla på sina rättigheter fanns inte på min tid.

med ricinolja, med piskslag och hot om sväldöden att förena sig med de fascistiska organisationerna. Hela arbetarklassen såg sig berövad sina tidningar, sina sammanlutningar, sina representanter i parlamentet, de hade inte längre någon möjlighet att yttra sin mening. De finga inte längre tala, tänka, känna som människor. Från barnen stal man redan i den späddaste ålder deras sorglöshet och livsglädje.

Straffkommissionen som ryckte barn och föräldrar ur deras sömn, minnet av de maskerade, beväpnade, hotande och skjutande skarorna har skapat en sådan skräck bland arbetarbarnen, att de ofta för all framtid blivit andligen märkta. Detta gäller inte bara barn, som tvungits att åse mordet på sina fäder, det gäller alla barn inom de terroriserade områdena. De komma aldrig mer att kunna känna glädje över livet eller barnslig sorgfrihet. Personligen har jag bland emigranterna t. o. m. träffat barn, som voro också kroppsligen vanställda. Hur många kvinnor ha inte fött skadade, livsodugliga barn till världen. Ja, man kan utan överdrift säga, att hela den nuvarande arbetargenerationen bär det fascistiska skräckvåldets stämpel — i själen. Det fascistiska giftet har ingjutits också i de fullständigt skyddslosa generationer, som — sedan fascismen befäst sin makt — råkat in under dess tvång.

I Italien av i dag finns det hundratusentals militariserade barn, gossar och flickor. De uppfostras i ett rus av segerglädje över en förtrampad klass, deras ideal är folkens underkastelse under ett beväpnat kejsarrike. Barnen uppfostras på detta sätt genom tron på en allsmäktig auktoritet till ödmjuka slavar. Genom att deras organisationer beredas stora materiella fördelar bli de redan från tidigaste ålder korrumpade. I sina fascistiska böner — fascisterna ha infört ett särskilt Fader Vår — be de till Gud att arbetarna för all del måtte vara nöjda med sin lott.

Sedan fascismen lyckats bevinga arbetarklassen vände den sig också emot andra element. Dess metoder behövde inte längre enbart gå ut på klasskrig, de kunde också vändas till individuell hämnd på alla, som inte böjde sig för dess makt...

I denna atmosfär växte Fernando De Rosa upp. Han kände aldrig sina föräldrar, visste bara att hans mor var av tysk härkomst. Från det hållet kom kanske det allvar och den flit, som utmärkte honom. Han var en lycklig blandning av två raser, som förmå att komplettera varandra, den italienska och den tyska. Han hade ägnat en stor del av sin tid och energi åt sport, sport i dess bästa form, bergklättring och skidåkning.

I förbigående må här omtalas att De Rosa en gång på en skidtur hade denne samme Umberto av Savoyen till kamrat mot vilken han sedan i sin förtvivlan lyfte vapnet. Det finns en fotografi som visar de båda kamrater-

na tillsammans, de som nu blivit dödsfiender genom fascismens blodiga våld...

De Rosa var inte upprorisk av naturen. Om han inte genom fascismen ryckts ut ur sin normala andliga miljö, skulle han säkert ha fortsatt att ägna sitt liv åt sport och teoretiska studier. Hade han blivit politiskt verksam skulle det ha varit som sansad socialist, troligen hade han vid sidan av sina studier arbetat som journalist i socialismens tjänst. Men politiken skulle aldrig ha blivit hans huvudintresse. Jag kan mycket väl föreställa mig en trettioårig De Rosa som samvetsgrann advokat eller riksdagsman, men rakt inte som revolu-

Emilia Broomé

En minneslekning

av

SIGRID BJÖRKLUND

»Den är ett värdigt och i sträng stil genomfört monument över en stor och god kvinna. Boken är sann, vederhäftig... skrivnen i det skildrade föremålets egen anda.»

Otto v. Zweigbergk i D. N.

BONNIERS

tionär. Till och med under de nuvarande förhållandena i landsflykten hörde han till den mest moderata flygeln inom den socialistiska rörelsen, hade tydligt reformistiska åsikter. Hans vänner — av vilka ingen hade den minsta aning om hans avsikter — tillhörde alla arbetarrörelsens moderata riktning och hade stora sympatier för socialdemokratien och andra internationalen. De Rosa var inte marxist fastän han kanske hade kunnat bli det. Som det nu var fattades honom inte bara de nödvändiga kunskaperna utan också förståelsen för det sociala sammanhanget, känslan för massorna.

Och nu komma vi fram till detta, som vi började med. Fascismen hade gjort en individuell terrorist av De Rosa. Alltifrån den stund när han först började tänka ställdes han inför det faktum att tänkandet är ett brott. När han började känna socialt fann han sig leva i en atmosfär av förtryck. Av staden Turin och dess blomstrande industri — därifrån han fick sina första politiska intryck — hade blivit en kyrkogård. Befolkningens ryggrad, den organiserade arbetarklassen var knäckt. De mäktiga organisationerna, den upplyftande kampen, den framåtsträvande klassens nya erövringar, allt som hade kunnat elda den unge käm-

Valet har varit ett fritt val

OM NYKTERHETSRORELSENS HISTORIA I SVERIGE

»Skall man vara nykterist i Skeninge, då skall man antingen vara så omätligt rik, att ingen ekonomisk förföljelse kan drabba en tungt, eller också skall man vara så i grund utfattig, att ens fiender aldrig kunna göra en mera utblottad än förut. Och sån är jag!»

Det var den inom blåbandsföreningen verksamme svagdricksbyggaren Johansson i Skeninge, som för mer än trettio år sedan uttalade dessa tunga ord till sin kamrat inom rörelsen, Joseph Hermelin. Fast det tycks oss nästan onaturligt — numera sedan de aktuella striderna förlagts till andra områden — att en människas hållning i nykterhetsfrågan kunde ge anledning till så hätsk förföljelse som herr Johanssons, ger den lilla historien i all sin enkelhet och humor en liten glimt av den uppoffrande kamp, som ur en oansenlig början bragte den svenska nykterhetsrörelsen till dess senare styrka och oförgångliga betydelse för det svenska folkets välfärd. Kanske ljuder också hemligen i svagdricksbyggarens lilla klagan en ton av den glada iver och vissheten att målet var striden värt, som gjort nykterhetsrörelsen till en av de största och enligt många vittnesbörd mest omskapande folkrörelser i Sverige.

Redan på 1700-talet — i Tyskland till och med på 1400-talet — hade det förekommit olika strävanden att hejda den oerhörda spritförtäringen. Dessa strävanden utgingo dels från statsmakterna utan mycken framgång, dels från en del som ordnar organiserade måttlighetsföreningar, vilka nästan uteslutande angå de förnåma, kungar, biskopar och adelsmän. Måttlighetsföreningarna hade trots det anseende de åtnjoto ingen bärkraft utan runno ut i sanden.

Men nästa gång nykterhetsarbetet allvarligt togs upp hade det fått en mycket radikalare karaktär. Omkring 1830 börjar den stora föredrags- och missionsverksamhet, i vilken Peter Wieselgren var den levande själen. Denna period blev i många avseenden omskapande för det svenska samhället. Allmogon och

pen för frihet och rätt, allt som kunnat befrukta hans forskande sinne, hans rättfärdighetslängtan efter själ var utplånad från jorden med svärd och blod. Ingen press, som kunnat föra den enskilda människan i förbindelse med den framåtgående mänskligheten, inett forum för de egna tankarna, sökandet, strävandet. Övergivnen och hemlös är den italienska ungdomen av i dag. Ingenting av det nya utifrån när dess öra. Från det egna förnimmes endast den dystra reaktion, som måste förefalla ännu mera hopplös för den, som inte är väpnad emot besvikelserna med en osviklig tro på arbetarklassens revolutionära uppgift. De Rosa kunde inte vara så rustad. Den omgivning av förtryck och rättslöshet vari han levde tvingade honom att begå sin förtvivlade handling vid en tidpunkt då han, just till följd av förtryckets miljö, ännu inte var i stånd att avvinna livet och böckerna den världsuppfattning, som lägger huvudvikten vid massornas aktion och som ställer den enskildes plikt och idealism i den stora arbetarrörelsens tjänst. Den unge De Rosa hade inte genom-

ungdomen rycktes med för första gången, stora insatser gjordes för ett allmänt höjande av kulturen. Det mest påtagliga resultatet av detta väldiga opinionsbildande arbete var husbehovsbränningsens avskaffande 1855. Därefter kom åter en tillbakagång i nykterhetsrörelsen som folkrörelse betraktad, fast många av de enskilda fortsatte att arbeta för dess vidare framgång.

Efter några mindre betydande försök kommer slutligen godtemplarrörelsen till Sverige. Det är första gången man försöker sig på en verkligt fast organisation. Mönstret är återigen liksom ifråga om de tidigare försöken hämtat från Amerika.

På initiativ av den storslagne och ofullkomliga, omtvistade och outhärlige mannen Olov Bergström bildades år 1879 den första svenska logen, Klippan, i Göteborg. I Alfred Kämpes i höst utkomna bok, Olov Bergström och godtemplarorden, som skildrar de första årens knaggliga väg, finns en bild av den oansenliga lilla kåk, Fyrmästaregatan 79, där den svenska godtemplarrörelsen grundlades. Den ger en liten aning om vilken dukigt sträcka godtemplarna marscherat, fram till femtioårsjubileet i år, med hundratals fester över hela Sverige och hyllningar från ett helt folk.

Redan från början funnos inom godtemplarrörelsen anledningar till söndering. Den var redan uppdelad i den amerikanska och den engelska grenen, främst skilda genom sin olika ställning till frågan om negrernas rättighet att vara med. Också i Sverige var rörelsen under begynnelserna ganska anfrätt av stridigheter. Det yttre motståndet var också pressande. Men svårigheterna övervunnos och medlemsantalet växte.

Det var omkring 1910 som godtemplarna hade sin största glansperiod, åtminstone vad medlemsantalet beträffar. Det var också förhållandet med andra grenar av den svenska nykterhetsrörelsen. Sedan dess har i vissa avseenden skett en avmatning, krafterna ha tagits i anspråk på annat håll. Ännu räknar dock ensamt Sveriges storloge (Forts. å sid. 6.)

skådat massornas idealism, deras sociala mission. Och då alla praktiska fördelar, som arbetarklassen under ett halvt århundrades kamp lyckats tillvinna sig, helt och hållet sopats bort, tycktes honom befrielsen ligga i den enskildes ensamma handling. Fascismen, det enda som De Rosa såg omkring sig, förhålligat våldet. De Rosa trodde sig genom sitt dåd väcka upp den allmänna opinionen.

Hans handling skedde i förtvivlan, det var en hämndeakt, en protest ur hans unga sårade själ. Han längtade efter en befriande handling. Han kunde inte finna någon uppgift, överallt stötte han på de skrankor, som fascismen rest upp. Det återstod honom inett annat än att genom att söka tillfoga en medmänniska döden själv gå i döden.

Fascismen har förbrutit sig dubbelt, emot honom såväl som mot hela det italienska folket. Den har begravt tron på mänsklighetens utveckling under liken av sina martyrer, under civilisationens spillror. Den har givit ny makt åt tron på våld, hämnd och förstörelse.

Vi står till tjänst!

BLOMMOR

Stockholms Blomsterhandel
Arsenalsgatan 1

Telefon 5313, Norr 887

Utför alla slags dekorationer och bindningsarbeten till billigaste priser.

HOTELL

Hotell o. Pensionat Esplanade

Fru Anna Fahlström

Blasieholmsgatan 3, Stockholm.

Telefon Norr 312 55 (växel)

Även Hällegårds Pensionat, Skarsåtra

Tel. Skarsåtra 4 REKOMMENDERAS

FOTOGRAFIATELJÉ

Fotografering å Fester m. m.

Dygnnet om

vid såväl blix- som elektr. ljus.

Åsberg, Drottningg. 93 86298

KLÄDESHÄNDEL

BOJ

1:ma, 180 cm. bred,
till draperier, gardiner
m. m. alla färger
lager.

David Södermans Klädeshandel

22 Drottninggatan 22. BILLIGT!

MÖBLER

Sals- och Enrumsmöbler

i nyinkomna, vackra mod., utför-

säljas billigt.

WÄGMARK,

1 NORRTULLSGATAN 1

PARFYMER

Parfymer, Tvålar och
Borstar

Rijk sortering hos

MÄRTA DORFF

Biblioteksgatan 11 (Sturepalatset)
Tel. Norr 246 95

RAM- och SPEGELAFFÄR

J. L. LARSSONS EFTR.

Knut Nystrand

Södermannag. 8, Stockholm

REKOMMENDERAS.

Låga priser Tel. S. 30914

SKÖNHETSVÅRD

Hervor Bertrand-Bengtson

AMERIKANSK STATE-BOARD

DIPLOM »Ex. Sjukgymnast»

Tel. Birger Jarlsgatan II 1 tr.

98 77 Mäster Samuelsgat. I 1 tr.

SLÖJDAFFÄR

WALAMAGASINET

R. Andersson,

Kungsgatan 74.

Lager av Furumöbler i olika modeller, Wälustolar, Korg-

möblar, Trappstegar och Laggkärl

Beställn. emott.: Tel. 1118 37

TVÄTTANSTALT

SVENSK TVÄTT

Inneh.: Ing. och fru Hedenberg

Ulvunda

Tvätt utan frätande ämnen.

Tel. ULVSUNDA 53

Wien och Österrike

(Forts. fr. sid. 1.)
na går i Gemeinde Wiens skolor. I Wien har under de sista åren en arbetarungdom uppvuxit som är så fri, så naturlig, så väluppfostrad och självdisciplinerad, att man här i landet aldrig sett eller känt dess make. Detta kan man lugnt betrakta som ett under. Som motsatsen gäller naturligtvis att även Wien på intet vis är »ett himmelrike på jorden», att det i Wien finns stor arbetslöshet och elände, att stadens uppbygg-nadsarbete blott varit möjligt genom att pålägga de borgerliga stora skatter, mot vilka de häftigt protesterat. De tillhöra ju — man betänke att Wiens historia bara är tio år gammal — ännu den epok, som ansåg att en rekreationsemester för en arbetare var löjlig sentimentalitet.

De sista tio åren av Wiens historia utgöra nämligen på samma gång en högst intressant del av den österrikiska social-demokratiens parti-historia. Alltså — den österrikiska andra internationalen, som under säregna förhållanden, utvecklat och bibehållit sig så ägget att man även till slut måste ge den ett namn: austromarxisterna.

I tider av omstörtning och katastrofstämning tyckas begäringar skjuta upp ur marken. Det är lätt att förklara: bara då kan verkligt duktigt folk komma till rodet. När hösten 1918 bokstavligen intet annat än en hög av spilorror fanns kvar av den österrikisk-ungerska monarkien, som aldrig förkroppsligat ett folk utan ett militäristiskt och byråkratiskt maktbegrepp, då stod det plötsligt upp ledare, som under tio år utträttade det hart när omöjliga av organisation och förvaltning. Republikens förste statskansler Karl Renner och Wiens borgmästare Karl Seitz, vilka redan förut spelat en stor roll i det soc. dem. partiet, Otto Bauer, ett av samtidsens mest betydande politiska huvud, Hugo Breitner, staden Wiens geniale finansreferent och Julius Tandler, den berömde anatomen, som helt ställt sig i stadens hälsovårdstjänst — för att bara nämna några ibland dem. Det var inte svårt för dem att bemäktiga sig Wiens statsförvaltning, ty Wien, det stackars utplundrade och utsugna Wien, som måste skicka sina barn till utlandet för att överhuvudtaget kunna hålla dem vid liv, Wien var något som ingen människa brydde sig om att ta — allra minst de jämförelsevis väl-situerade och självständiga förbundslanderna, som idag högst ogärna vilja bli påmind om att de en gång gjorde allt för att bli av med Wien.

»Wien kan man inte behålla», hette det då. »Wien är en Hydrocephalus — det övernaturligt stora huvudet, som tar krafterna ur kroppen.» Socialdemokraterna voro goda nog att dra upp kärran ur dyn. Och det gjorde de också, segt och långsamt, under det att länderna fortsatte att misshushålla enligt gammal-österrikisk korruption. Det är nämligen Wiens beskattning som kampen gäller, den kamp som under slagordet författningsreform nu skall utkämpas. Författningsreformen, som inte vill låta något bestå av de landvinningar som den österrikiska arbetarklassen tillkämpat sig: från religionsfrihet och äktenskapsskillnad — till eldbegängsel Författningsreformen, som för tillfället kastat hela landet i de vildaste politiska och ekonomiska oroligheter, författningsreformen, som en statsman nyligen med full rätt jämförde med Österrikes lätt-sinniga ultimatum till Serbien — år 1914.

Man talar i utlandet om, att folkets maojritet önskar denna reform. Och det är också sant. Men

hur ser denna majoritet egentligen ut?

Framför allt måste man framhålla att fulla 43 procent av Österrikes befolkning i nationalförsamlingen äro socialdemokratiska. Varvid är att märka att ensamt i Wien, som hitintills besuttit samma rätt som ett förbundsland, Gemeinde-förvaltningen är till två tredjedelar röd. De andra bilda intet enhetligt motparti — de bestå av de mest skilda riktningar, äro kristligt-sociala, monarkister, alltyska m. fl. De äro på intet vis eniga i sina önskingar och sina mål, de äro blott eniga i sitt gemensamma hat och motstånd mot social-demokratien.

Därför har en prästs hand — med ett genialt grepp — sammanfattat dem alla genom den s. k. »enhetslistan». Det var prelaten Ignaz Seipel.

Ignaz Seipel, f. d. Bundeskansler, är säkert en av de mest intressanta gestalterna i samtidsens historia. Han är högerpartiernas enda geniala huvud — en personlighet, som kunde varit uppfunnen av Shakespeare för att förkroppsliga all den jesuitiska politikens makt, slughet och fanatism. Denne man är av det träslag, av vilket katolska kyrkan snidade sina storinvisorer; som ett spöke från medeltiden dök han upp för ett par år sedan mitt i vår samtids levande historia. Utgående från en säkert äkta känd religiositet hatar han socialismen som det ondas princip. När han för ungefär åtta månader sedan vid en avrustningskonferens med socialdemokraterna, plötsligt förlorade sin nästan till ordspråk vordna självbehärskning, slog med knytnäven i bordet och ropade: tio år ha ni försyndat er — men nu skola ni få sona, sona! — så förklara dessa ord bättre än alla lugnande kommuniker den nya författningsreformens mål. Samtidigt torde bemärkas att prelaten Seipel sedan månader tillbaka officiellt dragit sig tillbaka från politiken. Man ser alltså, att han behärskar alla politikens jesuitiska metoder — också det att kunna draga sig tillbaka i rättan tid. Ligger man därtill att han medvetet och öppet förklarar sig som anhängare av Heimwehr, samtidigt som han i Universitetet hållit ett föredrag över »Fred och Demokrati» så kan man konstatera, att han även hyllar den gamla grundsatsen: ändamålet helgar medlen.

Heimwehr är reaktionens legoknektar. Betalade av industrien för att tämja socialismen, anföres de av personer, som vid tyska kupp-försök gjort sig ett föga välkänd namn. (Ex. major Papst, som vid Kapp-kuppen spelade en ledande roll.) Till dem strömma de klasserade österrikiska adel och den gamla monarkiens sysslolösa officerare. De stå bakom den författningsreform, som ej ens vill ge staden Wien med dess två miljoner innevänare samma rättigheter som landet Vorarlberg med sina femtiotusen får åtnjuta. Men Heimwehr förhålla sig inte så lugna och tåliga som Seipel. De basuna ut att de med vapenmakt vilja genomföra denna författningsreform — d. v. s. en reaktion — som skulle föra oss mycket längre tillbaka än 1848 års författningsreform. — Och samtidigt får man inte glömma att Österrike gränsar till Italien och Ungern — att det alltså har två fascistiska grannar.

Social-demokraterna äro endröktigt beslutna att värja sig. Skulle Heimwehr utföra sina avsikter — så betyder det »kupp» och inbördes krig med oöverskådliga följder.

Valet har varit ett fritt val

(Forts. fr. sid. 5.)

över hundratjugutusen medlemmar och ungdomsrörelsen är livaktig.

För närvarande finnas i Sverige tre olika ordnar, nämligen Godtemplarorden (I. O. G. T.) och den självständigt arbetande Sveriges Godtemplares Ungdomsförbund (S. G. U.); Nationaltemplarorden (N. T. O.) och Nykterhetsorden Verdandi.

Men Sverige har också andra organ för det frivilliga nykterhetsarbetet. Den år 1886 bildade Sveriges Blåbandsförening är den näst efter Godtemplarorden största organisationen. Den har ända från början arbetat på en utpräglad religiös grundval.

Liksom godtemplarrörelsen kräver den helnykterhet och har utom sin outtröttliga föredragsverksamhet, där det gällt att vinna den enskilde för saken också omfattat studieverksamhet och en del välgörenhet. Föreningen har flera olika fonder. Den har numera omkring 42,000 medlemmar, men var under sin bästa tid uppe i över hundratusen.

1900 infördes den kvinnliga nykterhetsorganisationen Vita Bandet till Sverige, världens största kvinno- och nykterhetsförening. Utom sin nykterhetsupplysning har föreningen ägnat mycket uppmärksamhet å social verksamhet för övrigt, praktiska kurser, utbildning i barnvård, sjukvård m. m.

Vi ha slutligen ett stort antal facknykterhetsföreningar. Sveriges Studerande Ungdoms Helykterhetsförbund (S. S. U. H.), som bildades 1896, gjorde den stora insatsen att gripa också den bildade ungdomen för den viktiga saken. Vidare finnas Sveriges lärares, järnvägsmännens, polimännens, tullpersonalens, läkarnas och slutligen motorförarnas helykterhetsförbund, det sista bildat så sent som 1926 men med en livaktig verksamhet.

Som avslutning på denna kortfattade historik över den stora rörelse, som burit fram nykterhetsarbetet i Sverige vilja vi sätta ett par uttalanden från människor, som länge varit med och givit sina bästa krafter åt saken.

Tintomara

(Forts. fr. sid. 3.)

»Jungfru, när jag lämnat en 50-öring, ge mig två slantar. Jag som läst Almquist förstår att där bara är en. För att slita tvisten gå vi ut på piskbalkongen. Där är bara en, och nu är den åter alt. Hembiträdet blir blekt, det störtar ner med två 50-öringar i alla fall. Strax därpå kommer hon upp igen med pengarna i handen.

— Har Tintomara försvunnit?
— Ja, men hur vet frun vad hon — eller han — hette?
— Jo, det har jag läst i en bok.

— Vilken bok?
— En som är skriven för hundra år sen.

— Ja frun kan då vända till det. Man skall väl se en sak, innan man kan skriva om den!
— Inte alltid. Ibland skriver man först och sen blir det.

— Det skall frun inbilla mi g, att författare kan trollo. Jag som känner så många. Tycker jag synd om.

— Inte alla. Inte ens några. Kanske två. Kanske tre. Men alldeles säkert en.

— Jaså. Det är rätt bra att inte alla författares personer springer på vår gård.

— Ja, inte sant?
Efter en stund.

— Frun?
— Ja.

— Om jag kunde trollo, skulle jag trollo fram hushållspengar, och middagen på bordet.

— Det tror jag. Men de som kan trollo, trollo vanligen fram så onyttiga ting. Den där skallden som trollo fram Tintomara på vår gård, han kunde inte trollo fram hushållspengar. Dem fick han stjåla.

— Och såna författare sitter frun och läser på söndagarna!
Devinez.

Den första är fru Disa Västberg, stadsfullmäktig i Sundsvall, godtemplare från sin första ungdom. Med anledning av jubileet har fru Västberg i Socialdemokraten berättat om sina erfarenheter.

»— De sociala missförhållandena gjorde sitt till att sprit och råhet en gång i tiden ohejdat drog ner arbetets folk. — Arbetarklassen var oorganiserad och okunnig, dess ekonomiska situation fruktansvärd. Männerna voro till stor del råa och ohyfsade och behandlade kvinnorna som de svaga och förtryckta gärna behandla dem, som äro ännu svagare. Arbetstiden var så lång att barn av vår tid knappt kunna fatta det. Den hyfsning, okunnighet och självtukt, det ansvar till släktet, hemmet och samhället, som nu kommer till synes, förefanns visst inte då. Det var inte så ovanligt att finna femton barn i en familj. Det tog på moderns krafter, humör och utseende. En uttröttad man, störd i sin natt-ro av griniga ungar före en ny arbetsdag, som under sommaren kunde utsträckas till 16 å 17 timmar, var inte god att leva samman med. Då man därtill vet att det inte var ovanligt att det under brädstaplarna kunde letas fram brännvinskuttingar, vars innehåll gav stimulans åt domnade lemningar är det lätt att göra sig en föreställning om ifrå-gavarande kvinnors liv. Kultur och ro voro ökanda begrepp.

Så kom godtemplarrörelsen. Vilket under! Här och var i hemmen blev mannen som en uppenbarelse. Han uppträdde hel och ren om söndagarna; han satt hemma och läste. Det blev ro. Det kom tidningar i husen. Rumskyffena började likna hem. Man talade till varandra, man röt inte längre i bakrus. Ansvar — detta lilla ord hade rört upp något hittills oanat i ens själs skrymslen. Kvinnans liv blev annorlunda.

Även om det tog någon generation innan det verkade så blev denna om än lilla jordbävning i hennes själ upphov till att nykterhetsidén vann många varma anhängare bland de fattiga kvinnorna. I orden voro och äro alla — fattig som rik — lika. Här lade man grunden till demokrati. Då man var nykter tänkte man klart. Man såg nu fattigdomen och förnedringens mara trycka särstämpel på arbetsfolket, hur dess kvinnor blevo i unga år gamla och fula av svält, nöd och grämselse. Allt söp mannen bort — de naggande kvalen, samvetet. Det heliga missnöjet slog rot. Välsignat vare det!

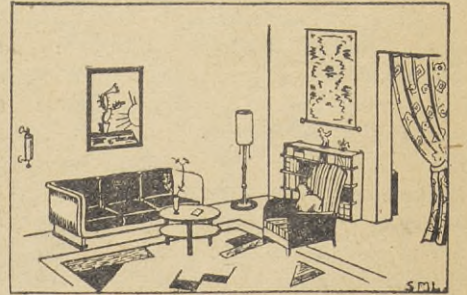
Den andre är baron Joseph Hermlin, sedan över fyrtio år medlem av blåbandsföreningen, i aderton år dess ordförande och en av dess flitiga talare. Han säger i sin bok, Släkt-sägner och minnen:

»Det var onekligen en logiskt och etiskt stark ställning och ståndpunkt detta: att vädja till den enskildes fria vilja och sunda omdöme. »Vill du för den goda sakens skull och för din egen trygghets skull avsäga dig bruket av berusande drycker? Du ser vad livet runt omkring oss vittnar om, att den måttlige av i dag i alltför många fall blir den omåttlige av i morgon. Här är inte frågan om att döma och klandra andra, som vilja intaga en annan ståndpunkt, här gäller blott att söka skydda sig själv, att gagna andra och lyda samvetets röst.»

Och valet har varit ett fritt val och såsom sådant av ovanskligt värde för den som gjort det. Däri har legat förborgad en stor del av den moraliska kraft som stött och burit den frivilliga verksamheten.

Till en gång övergivna positioner kan man svårligen återvända, och kanske kan den gamla nykterhetsrörelsen aldrig på samma sätt leva upp igen. Men vad vi gamla nykterhetsarbetare måste hoppas att en ny generation må få uppleva, det är återigen en rörelse, visserligen med en ny tids prägel, men med samma kraft som den gamla nykterhetsrörelsen att gripa, omskapa och uppfostra individen och att samla de skilda till en enhet och en vilja. En rörelse som kanske en gång skall bli stark nog att bära upp ett förbud eller göra ett förbud obehövligt.»

C. H.

Vår Bostad

Handarbetets Vänner

Kungsträdgårdsgatan 12, Stockholm.

Högsta kvalitet textilier för kyrkor, hem och offentliga lokaler.

möblerna Ni smakfullast men till lägsta pris hos oss.

KOMPLETTERINGSMÖBLER
ARMATUR
MATTORRikhalig sortering. Goda bet.-villk.
A.-B. PETERSSON & NILSSON
48 Sveavägen 48Simonssons
BosättningsaffärerGötgatan 39 Tel. Sö. 131 63
Katarina Bangata 9 » » 124 07
S:t Eriksgatan 106 » » 836 70

GLAS, PORSLIN, KRISTALL, NY-SILVER, ELEKTRISK ARMATUR, Bosättningsartiklar i stor sortering m. m.

Miljontals hem över hela världen hållas rena orh friska med Lux-dammsugare

Arkitekten
som föreskriver den, färghandlaren, som säljer den, mätaren, som använder den och allmänheten, som går på den, vet att en golvfärmis måste hålla för millioner steg och att

GENTELES 7-LACK
motsvarar detta krav.